

Socialdepartementet
Enheten för folkhälsa och sjukvård

Förslag om ändring i förordningen om tillfälligt förbud mot servering av alkohol

Sammanfattning

Socialdepartementet föreslår att förordningen (2020:956) om tillfälligt förbud mot servering av alkohol ändras så att förbudet mot servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat mellan klockan 20.00 och 11.00 förlängs. Enligt den förordningsändring som beslutades den 14 januari 2021 gäller det skärpta förbudet till och med den 24 januari 2021. På grund av det allvarliga smittläget av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 föreslås att förbudet förlängs till och med den 7 februari 2021.

Författningsförslag

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:17) om ändring i förordningen (2020:956) om tillfälligt förbud mot servering av alkohol

Härigenom föreskrivs att förordningen (2021:17) om ändring i förordningen (2020:956) om tillfälligt förbud mot servering av alkohol ska utgå.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2020:956) om tillfälligt förbud mot servering av alkohol

Härigenom föreskrivs att 3 § förordningen (2020:956) om tillfälligt förbud mot servering av alkohol ska ha följande lydelse.

3 §¹ Servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat är förbjuden mellan klockan 22.00 och 11.00.

Denna förordning träder i kraft den 8 februari 2021.

¹ Senaste lydelse 2020:1294.

Förslag om ändring i förordningen om tillfälligt förbud mot servering av alkohol

Förslag: Förbudet mellan klockan 20.00 och 11.00 mot sådan servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat som omfattas av alkohollagen ska förlängas.

Förbudet från klockan 20 ska gälla till och med den 7 februari 2021.

Skälen för förslaget

Åtgärder för att minska spridningen av sjukdomen covid-19

Under hösten 2020 ökade smittspridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 kraftigt. Fler än 10 000 personer har hittills avlidit med sjukdomen i Sverige. För att skydda liv och hälsa och för att sjukvården inte ska bli överbelastad är det viktigt att alla hjälps åt att förhindra att smittan sprids, oavsett ålder och eventuella riskfaktorer. Från och med den 14 december 2020 gäller skärpta nationella föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19. Alla i samhället, både enskilda individer och verksamhetsansvariga, har en skyldighet att vidta åtgärder för att förhindra smittspridning. Den 18 december 2020 meddelades ytterligare rekommendationer som bland annat innebar att kommuner och regioner omedelbart rekommenderades stänga all verksamhet som allmänheten har tillträde till och som inte är nödvändig. Dessa rekommendationer gäller fram till och med den 24 januari 2021. Syftet med dessa är att ytterligare bromsa spridningen av det virus som orsakar covid-19. Den 10 januari 2021 trädde lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 i kraft (här kallad covid-19-lagen). Lagen är tidsbegränsad och gäller till utgången av september 2021. Genom lagen och anslutande föreskrifter har begränsningar införts även inom verksamheter som inte tidigare varit reglerade, gym- och sportanläggningar, badhus, köpcentrum, varuhus, gallerior och butiker samt platser för privata sammankomster.

Den 10 januari 2021 trädde dessutom nya regler i lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen i kraft. Ändringarna innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, meddela föreskrifter om att serveringsställens öppettider ska begränsas.

Vidare får regeringen under vissa förutsättningar meddela föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda. Sådana föreskrifter ska underställas riksdagens prövning. Lagändringarna är utformade så att de ger möjligheter till ingripande åtgärder för att minska smittspridning på serveringsställen, liknande de åtgärder som möjliggörs på andra områden som omfattas av den nya covid-19-lagen.

Behovet av ett förlängt förbud mot att servera alkohol

Serveringsställen utgör enligt Folkhälsomyndigheten en särskild riskmiljö för smittspridning (Folkhälsomyndigheten 2020, Insatser vid nya utbrott av covid-19). Att vistas på krogar, barer och restauranger kan således medföra ökad smittspridning. Detta gäller även när sådan verksamhet bedrivs av studentkårer och studentnationer. Det är därför viktigt att alla tar sitt ansvar och begränsar sina kontakter med personer utanför det egna hushållet. Vidare riskerar alkoholpåverkan att öka trängsel på serveringsställen och därmed spridning av covid-19.

Ett förbud mot att servera alkohol utgör ett ingrepp i den grundlagsskyddade näringsfriheten enligt 2 kap. 17 § regeringsformen. En begränsning av näringsfriheten får införas endast för att skydda angelägna allmänna intressen och aldrig i syfte enbart att ekonomiskt gynna vissa personer eller företag.

Vid den tillsyn som har bedrivits enligt lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen har det visat sig att lagens bestämmelser om att undvika trängsel oftast upprätthålls i vanliga restaurangmiljöer när gästerna sitter och äter. När besökarna har ätit klart, eller om matservering inte är den huvudsakliga serveringen på serveringsstället, ökar dock risken för att besökarna börjar cirkulera i lokalen. Eftersom kontakterna mellan olika sällskap ökar när besökarna rör på sig mer i lokalen ökar även riskerna för smittspridning mellan besökarna samt personalen på serveringsställena. Detta kan i sin tur skapa nya smittspridningskedjor i samhället bland personer som inte befunnit sig på dessa platser.

Vidare visar erfarenheterna från tillsynen att besökarnas alkoholkonsumtion i hög grad påverkar deras beteende. Ju mer alkohol som besökarna konsumerar, desto mindre upplevs de kunna följa reglerna om bland annat avstånd, oavsett vilka åtgärder som serveringsställena vidtar. Vid serveringsställen som huvudsakligen serverar mat ökar alkoholkonsumtionen

efter att den beställda maten har konsumerats, vilket innebär att det efter en viss tid på kvällen blir allt svårare för personalen att säkerställa att besökare följer reglerna. I det fall serveringsstället spelar hög musik finns det också risk att besökarna inte hör eventuella instruktioner eller uppmaningar från personalen.

Detta gäller både restauranger och barer, nattklubbar och andra serveringsställen där den huvudsakliga serveringen inte består av mat.

Den 18 november 2020 fattade därför regeringen beslut om förordningen om tillfälligt förbud mot servering av alkohol. Förordningen trädde i kraft den 20 november 2020 och gäller till utgången av februari 2021. Genom förordningen infördes ett förbud mot sådan servering av alkohol som omfattas av alkohollagen (2010:1622) mellan klockan 22.00 och 11.00. Förbudet gäller dock inte på särskilda boenden eller för rumsservering på hotell eller minibarer i hotellrum. På grund av den ökade smittspridningen i samhället och en oro för mycket resande under jul- och nyårshelgerna fattade regeringen den 22 december 2020 beslut om att skärpa förbudet. Från den 24 december 2020 till den 15 januari 2021 var det förbjudet att servera alkohol mellan klockan 20.00 och 11.00. Det skärpta förbudet förlängdes den 14 januari och gäller till den 24 januari 2021.

Nu när samhället återgår till vardagen efter jul- och nyårsfirandet finns det risk för att smittspridningen ökar om inte ytterligare åtgärder vidtas. Smittspridningen är fortsatt kvar på en mycket hög nivå och har inte lättat sedan ytterligare begränsningar meddelades i december, trots att många personer varit lediga från sina arbetsplatser. Svensk hälso- och sjukvård är tungt belastad och ansträngd av pandemin samtidigt som annan planerad vård ställs in eller skjuts upp. Detta orsakar stort lidande för personer som kanske redan har fått vänta lång tid på exempelvis en höftoperation eller något annat icke-akut ingrepp. Hälso- och sjukvården ansvarar även för omfattande vaccinationsinsatser som – även om de kommer att bidra till minskad smittspridning på sikt – lägger ytterligare uppgifter på vårdens medarbetare.

Sverige befinner sig fortfarande i en extraordinär situation. Det är inte möjligt att med säkerhet förutse hur pandemin kommer att utvecklas eller hur länge den kommer att pågå. Det finns ett fortsatt behov av att säkerställa att alla adekvata åtgärder kan vidtas för att bromsa spridningen av

sjukdomen covid-19. En begränsning av alkoholservering från klockan 20 bedöms vara en ändamålsenlig åtgärd för att minska smittspridningen. Som ovan nämnts riskerar alkoholpåverkan att öka trängsel på serveringsställen men även på andra ställen där alkohol serveras och därmed ökar risken för spridning av covid-19. Det finns därför synnerliga skäl för regeringen att fortsatt förbjuda alkoholservering mellan klockan 20 och klockan 11.

Skydd av liv och hälsa är ett sådant allmänt intresse som motiverar ingrepp i den grundlagsskyddade näringsfriheten. Den nu föreslagna begränsningen bedöms som nödvändig med hänsyn till den pågående pandemin. Åtgärden är rimlig för att motverka smittspridning. De negativa effekter i förhållande till näringsfriheten som kan uppkomma till följd av begränsningen bedöms därmed inte gå utöver det som den föreslagna bestämmelsen ytterst syftar till, nämligen att skydda enskildas liv och hälsa. Det bedöms inte heller finnas något alternativt sätt till mindre ingripande åtgärder som samtidigt skulle ge nödvändiga möjligheter att förhindra smittspridning. Begränsningen bedöms därför vara förenlig med regeringsformens regler om näringsfrihet.

Den skärpta begränsningen föreslås därför förlängas till och med den 7 februari 2021. Vid den tidpunkten har det gått ungefär en månad sedan trettondagshelgen då julens högtider avslutades. Vidare har covid-19-lagen då varit i kraft ungefär en månad vilket innebär att aktörer och verksamheter som berörs av den lagen har hunnit arbeta in rutiner för att minska riskerna för smittspridning i sina verksamheter och åtgärderna har börjat visa effekter på smittspridningen. Mot bakgrund av den rådande höga smittspridningen, belastningen på hälso- och sjukvården och att det kan ta några veckor innan covid-19-lagen kan ge effekt bedöms den 7 februari 2021 vara en väl vald tidpunkt för fortsatt förbud mot alkoholservering efter klockan 20.00. Om smittläget bedöms kräva det, kan förordningen komma att förlängas ytterligare.

Tidpunkten från när det ska vara förbjudet servera alkohol har beslutats utifrån att det ska vara möjligt för serveringsställen att kunna genomföra viss kvällsservering av mat- och dryck, men samtidigt säkerställa att sociala kontakter mellan olika personer på serveringsställen begränsas för att minska riskerna för spridning av sjukdomen covid-19.

Konsekvenser och ekonomisk ersättning

Socialdepartementet remitterade i november 2020 en promemoria med förslag till den nya förordningen om tillfälligt förbud mot servering av alkohol (S2020/08228). De överväganden om konsekvenser för bl.a. företag, arbetslösheten, staten, kommuner och regioner som presenterades i den promemorian gäller även för den nu aktuella ändringen.

Vad gäller ekonomisk ersättning har regeringen under 2020 och början av 2021 fattat ett stort antal beslut om olika ekonomiska stöd till företag som drabbas av pandemin och av de föreskrifter och begränsande beslut som fattats. Exempel på åtgärder som har vidtagits är omsättningsstöd till enskilda näringsidkare, omställningsstöd till företag som har fått minskad omsättning, stöd vid korttidsarbete, utökat statligt ansvar för sjuklönekostnader, anstånd med skatteinbetalningar, statlig lånegaranti för små och medelstora företag, tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter, tillfällig rabatt för hyreskostnader i utsatta branscher och stöd till inställda eller uppskjutna kulturevenemang.